

STAB

Kvalitetsutvecklare

Åsa Liljekvist, Anna Carlsson

Patientsäkerhetsberättelse för Täby kommun 2023

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser

Innehåll

SAMMANFATTNING.....	3
Inledning.....	4
Övergripande mål och strategier.....	4
Organisation och ansvar	4
Samverkan för att förebygga vårdskador.....	5
Informationssäkerhet	6
En god säkerhetskultur.....	7
Adekvat kunskap och kompetens	8
Patienten som medskapare	8
Agera för säker vård.....	9
Riskhantering	10
Stärka analys, lärande och utveckling	10
Avvikelse.....	10
Klagomål och synpunkter.....	12
Målsättning och strategier för kommande år.....	12
Bilaga 1: lagar och föreskrifter som reglerar skolsköterskans och skolpsykologens arbete	13
Bilaga 2: Verksamhetsberättelse för centrala elevhälsan i Täby kommun.....	15

SAMMANFATTNING

Under arbetsåret 2023 fortsatte mycket av det tidigare påbörjade arbetet med att skapa en tydligare struktur och systematik i elevhälsans arbete. Inom patientsäkerheten innebar detta arbete bland annat en utveckling av introduktionsarbetet för skolsköterskor för att säkerställa hög kvalitet i arbetet. Även de månatliga möten som hålls med respektive professionsgrupp struktureras för att rymma mer kollegialt utbyte och kompetensutveckling. I det systematiska arbetet innefattas även arbete kring att tydliggöra rutiner för avvikelse- och riskhantering.

Utifrån en central organisation har elevhälsans ledning möjlighet att påverka omfattningen av elevhälsans professioner i skolornas verksamhet vilket även det är en faktor för god patientsäkerhet.

Patientsäkerheten bedöms som hög och verksamheten upprätthåller god kvalitet.

Inledning

PSL 2010:659, 3 kap. 1 §, SOSFS 2011:9, 3 kap. 1-3 §

Enligt patientsäkerhetslagen (PSL 2010:659) ska vårdgivaren varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse. Syftet med patientsäkerhetsberättelsen är att öppet och tydligt redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten. Patientsäkerhetsberättelsen ska vara färdig senast den 1 mars varje år.

Från och med 2023 kommer verksamhetsberättelsen för den centrala elevhälsan i Täby kommun att utgöra en bilaga till patientsäkerhetsberättelsen. Föreliggande rapport avser patientsäkerhetsberättelsen för kalenderåret 2023 och verksamhetsberättelsen för läsåret 2022/2023 samt höstterminen 2023. Från 2024 kommer båda rapportens beståndsdelar att avse kalenderåret 2024.

De lagar och föreskrifter som elevhälsans uppdrag baseras på är samlade i bilaga 1.

Övergripande mål och strategier

PSL 2010:659, 3 kap. 1 §, SOSFS 2011:9, 3 kap. 1-3 §

Målet är en god och säker vård, där vårdskador inte uppkommer och där det bedrivs ett aktivt arbete för att identifiera risker och för att förebygga negativa händelser. Inom verksamheten finns den kompetens som krävs för att upprätthålla ett patientsäkert arbete.

- All personal inom verksamheten har den kompetens och behörighet som krävs för uppdraget.
- Det bedrivs ett systematiskt arbete med att tidigt identifiera och förebygga risker och incidenter.
- Arbetet bedrivs i enlighet med aktuell lagstiftning, författningar samt lokala riktlinjer och rutiner. Lagkravslista finns.
- Riktlinjer och lokala rutiner revideras och implementeras kontinuerligt för att hållas kända och relevanta i verksamheten.

Organisation och ansvar

PSL 2010:659, 3 kap. 1 § och 9 §, SOSFS 2011:9, 7 kap. 2 § p 1

Barn- och grundskolenämnden samt gymnasie- och näringslivsnämnden är vårdgivare och bär det fulla ansvaret för de delar av elevhälsan i Täby kommun som lyder under hälso- och sjukvårdens regelverk. Enhetschef för centrala elevhälsan är av vårdgivaren utsedd till verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) 2017:30, 4 kap. 2 §. Verksamhetschefen ansvarar för ledning, planering och utveckling av verksamheten samt att god vård bedrivs. I de fall där verksamhetschefen saknar hälso- och sjukvårdskompetens och därmed inte kan ansvara för diagnostik, vård och behandling delegeras det medicinska ledningsansvaret till skolläkare eller skolsköterska, och det psykologiska ledningsansvaret till psykolog.

Under ledning av verksamhetschef samlas skolläkare, skolsköterska med medicinskt ledningsansvar samt psykolog med ledningsansvar 1-2 gånger per månad för avstämning i frågor som rör det medicinska och psykologiska ledningsansvaret inom enheten. Där avhandlas exempelvis inkomna avvikelser från legitimerad personal, avvikelser efter egenkontroller, revideringsbehov av lokala rutiner och riktlinjer samt frågor som uppkommit i verksamheten.

Legitimerad personal i ett hälso- och sjukvårdsuppdrag ansvarar för att arbetet utförs enligt gällande lagar, författningar och lokala rutiner (SFS 2010:659). I Täby kommun finns rutiner för utredning och eventuell anmälan till IVO (Inspektionen för vård och omsorg). Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser är en del av skolväsendet samtidigt som de är en del av hälso- och sjukvården och därmed lyder under HSL. När psykologerna inom skola arbetar med diagnostik, vård och behandling på individnivå är detta att betrakta som hälso- och sjukvård enligt HSL och leds därför av psykologiskt ledningsansvarig på uppdrag av verksamhetschef. Övriga insatser av psykologer verksamma inom skola, som inte är att betrakta som hälso- och sjukvård, lyder under skollagen.

Elevhälsans medicinska och psykologiska professioner är i Täby kommun centralt organiserade, men arbetsleds lokalt av rektor som även tillhandahåller lokaler för elevhälsans professioner. Lokaler och utrustning ska vara anpassade för verksamheten. Skolsköterskor och psykologer har sin huvudsakliga placering på en respektive två-tre skolor med rektor som arbetsledare i det dagliga arbetet. Medicinskt och psykologiskt ledningsansvariga upprättar, i enlighet med delegation från verksamhetschef, rutiner för verksamheten liksom system för kvalitetssäkring och uppföljning.

Samverkan för att förebygga vårdskador

SOSFS 2011:9 4 kap. 6 § och 7 kap. 2 § p 3

Samverkan mellan olika vårdinstanser är viktigt för att kunna säkerställa att vårdrutiner och överenskommelser sker utifrån riktlinjer från SKR och Region

Stockholm. Vid remittering till vård i Region Stockholms regi eller avtalspartner utgör elevhälsans medicinska insats och den del av psykologernas arbete som faller under HSL en del i vårdkedjan för barn och ungdomar. Samverkan regleras via den regionala överenskommelsen ”Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS)” mellan Region Stockholm och kommuner i Stockholms län, ofta benämnd ”BUS-överenskommelsen”.

Elevhälsans medicinska insats remitterar i huvudsak till barn- och ungdomspsykiatri (BUP), barn- och ungdomsmedicinska mottagningar (BUMM), till ögonmottagning samt till logoped. Elevhälsans psykologiska insats remitterar framförallt till BUP - en väg in, Första linjens psykiatri Täby Centrum Doktorn och Habiliteringscenter Mörby barn.

För att säkerställa att remissflödet blir enkelt, tydligt och patientsäkert hålls regelbundna samverkansmöten. Elevhälsans medicinska insats har under 2023 haft samverkansmöten med BUP, ungdomsmottagningen samt barnhälsovården. Under 2023 har inget samverkansmöte hållits med den barn- och ungdomsmedicinska mottagningen, en kontinuerlig dialog har dock förts mellan enhetscheferna. Elevhälsans psykologiska insats deltar och bjuder vid behov in till samverkan med vårdgrannar såsom BUP, Första linjens psykiatri och habiliteringen. Under året har psykologerna samverkat med Första linjens psykiatri Täby Centrum Doktorn.

Under 2023 har det inletts ett arbete inom hela centrala elevhälsan för att se över samverkansforum och samverkansformer i sin helhet.

Informationssäkerhet

HSLF-FS 2016:40, 7 kap. 1 §

Informationshanteringen inom centrala elevhälsan följer gällande reglemente. Patientjournal ska föras vid vård av patienter (3 kap. 1 § patientdatalagen). Skolsköterskors och skolläkares arbete är att betrakta som hälso- och sjukvård och innebär således att det journalförs. Leg. psykologer inom skola har skyldighet att föra patientjournal när de utför hälso- och sjukvård, det vill säga när uppdraget innebär arbete med diagnostik, vård och behandling på individnivå. Lagar och föreskrifter om journalföring uppfylls väl i journalhanteringssystemet Prorenata som används i Täby kommun sedan 2016. Medicinskt ledningsansvarig och psykologiskt ledningsansvarig för en kontinuerlig dialog med objektspecialist och journalsystemansvarig, i syfte att ytterligare utveckla och anpassa befintliga strukturer.

Medicinskt ledningsansvarig och psykologiskt ledningsansvarig deltar i nätverksmöten och informationsträffar som erbjuds av Prorenata (journalsystemsleverantör),

systemet uppdateras kontinuerligt. Loggkontroller utförs månatligen för skolsköterskor av medicinskt ledningsansvarig skolsköterska. Inga avvikelser har rapporterats.

En god säkerhetskultur

Patientsäkerhet är en ständigt aktuell fråga inom elevhälsans medicinska och psykologiska insats. All personal inom centrala elevhälsans får kontinuerligt information om hur en avvikelse eller risk för avvikelse kan uppmärksammas i verksamheten samt hur en risk-/avvikelserapportering går till, exempelvis vad som kan föranleda behov av en avvikelse rapport, samt uppmanas att anmäla avvikelser enligt det system som enheten använder. Ett arbete inleddes under 2023 för att med tydligare systematik lyfta samtal om risker och avvikelser som rapporterats in från legitimerad personal till ledning och skyddsombud. Inrapporterade avvikelser lyfts månadsvis i möten med verksamhetschef, medicinskt ledningsansvarig skolsköterska, skolläkare och psykologiskt ledningsansvarig, därefter förs information tillbaka till rapportören. En gång per termin sammanställs inkomna avvikelse rapporter och återförs till professionsgruppen.

En god säkerhetskultur förutsätter god kunskap om lokala riktlinjer och rutiner. Inom elevhälsans medicinska insats har detta identifierats som ett utvecklingsområde och ett arbete med revidering av lokala riktlinjer och rutiner har därför inletts. I samband med detta skapas även en systematik för revidering av rutiner och riktlinjer, liksom för återkommande aktualisering i professionsgruppen.

Månadsvisa möten för skolsköterskor, skolläkare och psykologer bereder plats för frågor och samtal som främjar patientsäkerheten. Elevhälsans professioner har varit väl bemannade under året, under vakanser vid exempelvis sjukfrånvaro eller föräldraledighet har bemanning lösts inom befintlig organisation samt i ett fåtal fall med konsulttjänster under en period.

Skolsköterska med medicinskt ledningsansvar ingår i ett nätverk med övriga skolsköterskor med medicinskt ledningsansvar i Stockholms län för erfarenhetsutbyte och kompetensstöd. Även psykolog med ledningsansvar har ingått i nätverk för psykologiskt ledningsansvariga. Därtill har några av psykologerna deltagit i en årlig nätverksträff mellan psykologer verksamma inom skolan, där erfarenheter och kunskap utbyts gällande bland annat patientsäkerhetsarbete. Ett arbete har påbörjats inom psykologgruppen för att utveckla samt förbättra rutiner vid utredningar och vid remisser, där centrala elevhälsans professioner samverkar med den pedagogiska personalen på skolorna.

Adekvat kunskap och kompetens

All personal inom centrala elevhälsan som arbetar med hälso- och sjukvård (skolsköterska, skolläkare och psykolog) är legitimerade yrkesutövare med utbildning för uppdraget. Skolsköterskor och skolläkare har adekvat specialistutbildning.

Fortbildning sker löpande, både via professionsträffar, centrala fortbildningsinsatser och utifrån individuella behov. Utöver detta möjliggörs deltagande i fortbildningsinsatser från Region Stockholm (t.ex. kring barnvaccinationsprogrammet). Under 2023 deltog Täbys skolsköterskegrupp i kompetensutvecklingsinsatser genom bland annat skolsköterskekongressen i Norrköping och genom utbildning i patientsäkerhets- och kvalitetsarbete samt ledningssystem via extern föreläsare vid terminsuppstart höstterminen 2023. Delar av psykologgruppen deltog digitalt under PSIFOS (Psykologer i Förskola och Skola) kompetensdagar. Skolsköterskor och några av psykologerna deltog i en föreläsning om sekretess och tystnadsplikt under vårterminen 2023.

Vid nyanställning har skolläkare/medicinskt ledningsansvarig skolsköterska deltagit i meritvärdering. Biträdande enhetschef, tillika närmsta chef för psykologerna, med skolpsykologisk kompetens har meritvärderat inkomna ansökningar. Skolläkare, medicinskt ledningsansvarig skolsköterska och skolsköterskekollegor bidrar alla i introduktionen av nya skolsköterskor. Detta görs dels via mentorskap, men även via så kallade introduktionspass då den nyanställda skolsköterskan får möjlighet att handledas i arbetet av en eller flera erfarna kollegor vid ett par tillfällen under sin introduktionsperiod. Psykologiskt ledningsansvarig har kunnat ge en introduktion till de nyanställda psykologerna.

Medicinskt ledningsansvarig skolsköterska och ledningsansvarig psykolog ansvarar för att utbildning och uppföljning av IT-stödet för journalföring sker till medarbetarna.

Patienten som medskapare

PSL 2010:659 3 kap. 4 §

Elevhälsans medicinska och psykologiska insats ska alltid sträva efter ett gott samarbete med elev och vårdnadshavare för bästa möjliga resultat av vård och behandling. Hälso- och sjukvården som bedrivs i skolan är frivillig, samtycke till vård sker i de flesta fall muntligt eller genom ett uteblivet nekande (exempelvis vid generell information om klassvisa hälsobesök). Skolsköterskan har i sitt uppdrag att säkerställa att det finns möjlighet för elev (patient) att på egen hand vända sig till hen för att söka vård, så kallad öppen mottagning. I samband med erbjudande om vaccination och vid

journalrekvirering efterfrågas skriftligt medgivande. Vid erbjudande om vaccination efterfrågas alltid skriftligt medgivande från samtliga vårdnadshavare, vid journalrekvirering utgår elevhälsans medicinska insats i Täby kommun från att vårdnadshavare med gemensam vårdnad agerar i samförstånd.

Utifrån ålder och mognad involveras eleven och samtycke till vård, undersökning och behandling sker muntligt och/eller skriftligt. Vid hälsobesök i årskurs 1 inbjuds vårdnadshavare att delta. För de hälsobesök som genomförs i grundskolans och anpassade grundskolans årskurs 4, 6 och 8 samt i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolans årskurs 1 informeras vårdnadshavare om att hälsobesök kommer att genomföras, de välkomnas höra av sig inför besöket vid frågor kring tillväxt, utveckling och livsstil. Eleven (patienten) informeras om det som rör hen och informationen anpassas efter ålder och mognad. Vårdnadshavare kontaktas när skolsköterskan bedömer det lämpligt. Tolk används när behov finns.

För att säkerställa elevens (patientens) delaktighet i vården är frågan kring hälsobesöket som besöksform samt samtalstekniker ständigt aktuell. Detta är relevant både ur ett patientsäkerhetsperspektiv, men även utifrån barnkonventionen.

Inga synpunkter har inkommit gällande samverkan mellan elever eller vårdnadshavare och elevhälsans medicinska och psykologiska insats.

Agera för säker vård

SOSFS 2011:9, 5 kap. 2 §, 7 §, 8 §, 7 kap. 2 § p 2, PSL 2010:659, 3 kap. 10 §

Centrala elevhälsans medicinska och psykologiska insatser har som mål att arbetssätt och rutiner är utformade för att förhindra negativa incidenter, men även att kulturen bidrar till en möjlighet att tidigt upptäcka eventuella risker. Egenkontroll blir ett viktigt verktyg i arbetet.

Egenkontroll inom elevhälsans medicinska insats har genomförts genom:

- Rapportering av antal genomförda hälsobesök och vaccinationer från respektive skolsköterska till medicinskt ledningsansvarig skolsköterska.
- Gruppsamtal om hälsodata på aggregerad nivå med hjälp av digitala hälsoenkäter inför hälsobesök i årskurs 4 och 8.
- Loggkontroller av journalföring månatligen.
- Årlig kalibrering av medicinteknisk utrustning: audiometer, blodtrycksmanschett och våg, enligt lokal rutin.
- Journalgranskning både enskilt av varje skolsköterska samt av medicinskt ledningsansvarig skolsköterska på gruppnivå.
- Kontinuerligt arbete med inkomna riskobservationer och avvikelser.

Särskilda granskningsrutiner avseende egenkontroll för psykologgruppen togs fram 2019 och har sedan dess vidareutvecklats. I slutet av läsåret genomförs en individuell egenkontroll för varje psykolog med flera stickprov inom de olika typerna av hälso- och sjukvårdsinsatser. Särskild vikt av egenkontrollen läggs vid utredningar av intellektuell funktionsnedsättning. Återkoppling efter egenkontroll ges till varje enskild psykolog och i det samtalet diskuteras såväl innehållet i patientjournal, som arbetssätt och arbetsmiljö. Ledningsansvarig psykolog ansvarar också för att det psykologiska testmaterialet är uppdaterat och håller den nödvändiga kvaliteten som krävs vid utredningar och bedömningar.

Riskhantering

SOSFS 2011:9, 5 kap. 1 §, 7 kap. 2 § p 4

Skolsköterskor, skolläkare och psykologer identifierar och rapporterar till skyddsombud, till medicinskt ledningsansvarig skolsköterska alternativt psykolog med ledningsansvar, samt till verksamhetschef, vid väsentliga förändringar i verksamheten som kan innebära risk för negativa händelser eller tillbud. Medicinskt ledningsansvarig skolsköterska alternativt psykolog med ledningsansvar gör tillsammans med skolsköterskor, skolläkare, psykologer och verksamhetschef samt i förekommande fall rektor, en bedömning och riskanalys samt beslutar om relevanta åtgärder, exempelvis förtydligade eller reviderade rutiner och riktlinjer. Medicinskt ledningsansvarig skolsköterska och skolläkare, alternativt psykologiskt ledningsansvarig, återför bedömningen till verksamheten lokalt.

Stärka analys, lärande och utveckling

Inom elevhälsans medicinska insats finns förbättringsmöjligheter i att stärka analys, lärande och utveckling. Under kommande år kommer patientsäkerhetsarbetet att tydliggöras i årshjulet för skolsköterske- och skolläkararbetet. Det finns möjlighet att utveckla systematiken i lärandet kring journalgranskning, läkemedelsgranskning etc. Även för psykologerna finns möjligheter att arbeta mer systematiskt med patientsäkerhetsarbetet och även använda information från journalgranskning som underlag för analys och förbättringsåtgärder.

Avvikelser

PSL 2010:659, 6 kap. 4 §, SOSFS 2011:9 5 kap. 5 §, 7 kap. 2 § p 5

Avvikelser som eventuellt uppstår inom elevhälsans medicinska och psykologiska insats förs in i det digitala rapporteringssystemet KIA och en länk till anmälan nås via

kommunens intranät. Skolsköterskor och psykologer rapporterar inträffade avvikelser, risker och tillbud samt elevs och/eller vårdnadshavares klagomål och synpunkter. Informationen förmedlas till verksamhetschef som genomför en utredning och riskanalys tillsammans med medicinskt ledningsansvarig skolsköterska eller psykolog med ledningsansvar. Vid händelser där elev är direkt berörd ansvarar skolläkare för att elev och vårdnadshavare informeras om händelsen, att inhämta dennes/deras upplevelse av händelsen samt uppmärksamma drabbade på möjligheten att själv kontakta patientnämnden. Skolläkare dokumenterar i skolhälsovårdsjournalen. Syftet med utredningen ska vara att så långt som möjligt klarlägga händelseförloppet och vilka faktorer som har påverkat det samt ge underlag för beslut om åtgärder som syftar till att liknande händelser inte inträffar på nytt, alternativt att begränsa effekterna av sådana händelser om de inte helt går att förhindra.

Elevhälsans verksamhetschef, medicinskt ledningsansvarig skolsköterska och psykolog med ledningsansvar har tagit del av inkomna avvikelser. I varje enskilt fall har en utredning genomförts och återkoppling med eventuell åtgärd har skett. Avvikelse lyfts månatligen i ledningsgruppen för elevhälsans medicinska och psykologiska insats inom centrala elevhälsan. Om utredning och analys visar att rutiner eller riktlinjer behöver korrigeras, tydliggöras eller ytterligare implementeras görs detta skyndsamt. I ovan nämnda ledningsgrupp fattas även beslut om eventuell anmälan till IVO enligt lex Maria.

Ingen anmälan till IVO har gjorts under 2023.

I det systematiska patientsäkerhetsarbetet inom elevhälsans medicinska och psykologiska insats ingår att inkomna avvikelser, riskobservationer och/eller tillbud lyfts (avidentifierade) i ett professionsmöte minst en gång per termin, för ökad riskmedvetenhet och för kollegialt lärande.

Under 2023 inkom fem avvikelser inom elevhälsans medicinska insats och inga avvikelser inom elevhälsans psykologiska insats, se tabell.

Område	Antal
Ej uppförd bevakning	2
Biverkan efter vaccin	1
Otydlig dokumentation (svårt att följa vården)	1
Ej erbjudit hälsobesök för nyanländ elev i tid	1

Klagomål och synpunkter

SOSFS 2011:9, 5 kap. 3 §, 3 a § och 6 §, 7 kap. 2 § p 6

I de fall synpunkter eller klagomål framförs av vårdnadshavare hanteras dessa av verksamhetschef. Verksamhetschef tillika enhetschef för centrala elevhälsan nås enkelt via Täby kommuns kontaktcenter. Det finns rutiner för klagomålshantering i metodboken för elevhälsans medicinska insats. Rutinen för att hantera klagomål eller synpunkter på vård är densamma för psykologerna och rutinen är kopplad till ledningssystemet.

Under året har det inte inkommit några skriftliga klagomål eller synpunkter. Inga ärenden har inkommit från IVO eller patientnämnden och ingen händelse enligt lex Maria har rapporterats.

Målsättning och strategier för kommande år

Utifrån analys i arbetet med patientsäkerhetsberättelsen har följande prioriteringar i det fortsatta patientsäkerhetsarbetet framträtt:

- Tydligare systematik för patientsäkerhetsarbetet, exempelvis genom att patientsäkerhetsarbete tydliggörs i årshjulet för elevhälsans medicinska insats samt för elevhälsans psykologiska insats.
- Införa tydligare kontrollstationer av arbetet med vaccinationer och hälsobesök, för att säkerställa att t.ex. bevakningskontroller genomförs.
- Tydliggöra, kvalitetssäkra och implementera rutiner och lokala riktlinjer.
- Gå igenom ledningssystemet och vid behov aktualisera detsamma.
- Tydliggöra syfte, form och systematik i samverkan med vårdgrannar såsom BUP, Första linjens psykiatri, barnhälsan etc. Vid behov även utveckla samverkan med samverkanspartners inom regionen såsom BUP – en väg in.
- Upprätta kompetensutvecklingsplan där kompetenshöjande/-bibehållande insatser inkluderas för att upprätthålla god patientsäkerhet.

Bilaga 1: lagar och föreskrifter som reglerar skolsköterskans och skolpsykologens arbete

- Skollagen 2010:800
- Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30
- Hälso- och sjukvårdsförordningen 2017:80
- Offentlighets- och sekretesslagen 2009:400
- Patientlagen 2014:821
- Patientdatalagen 2008:355
- Patientsäkerhetslagen 2010:659
- Patientsäkerhetsförordningen 2010:1369
- Socialtjänstlagen 2001:453 14 kap 1§
- Föräldrabalken 1949:381
- Barnkonventionen SOU 2018:1197
- Lagen om register över nationella vaccinationsprogram 2012:453
- Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vaccination av barn i enlighet med det allmänna vaccinationsprogrammet för barn HSLF-FS 2016:51 med ändringsföreskrifter HSLF-FS 2019:17 och HSLF-FS 2020:25)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vårdgivarens systematiska patientsäkerhetsarbete HSLF-FS 2017:40
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete SOSFS 2011:9
- Socialstyrelsens föreskrifter om bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård SOSFS 2009:6
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården HSLF-FS 2016:40
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökning av asylsökande m.fl. SOSFS 2011:11
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ansvar för remisser för patienter inom hälso- och sjukvården, tandvården m.m. SOSFS 2004:11
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården HSLF-FS 2017:37
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) Delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1998:13) om anmälan av verksamheter på hälso- och sjukvårdens område
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1999:26) om att förebygga och ha beredskap för att behandla vissa överkänslighetsreaktioner

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2005:26) om hantering av smittförande avfall från hälso- och sjukvården
- Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2015:10) om basal hygien i vård och omsorg
- Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården HSLF-FS 2021:52
- Socialstyrelsens föreskrifter om behörighet för sjuksköterskor att förskriva och ordinera läkemedel (HSLF:FS 2018:43)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4)
- Arkivlagen 1990:782

Bilaga 2: Verksamhetsberättelse för centrala elevhälsan i Täby kommun avseende läsåret 2022/2023 samt höstterminen 2023

Från och med 2023 är den centrala elevhälsans verksamhetsberättelse en bilaga till Täby kommuns patientsäkerhetsberättelse. Föreliggande rapport avser läsåret 2022/2023 samt höstterminen 2023. Från 2024 kommer rapporten att avse kalenderåret 2024.

I verksamhetsberättelsen redogörs för centrala elevhälsans arbete. Verksamhetsberättelsen utgör även underlag för fortsatt kvalitetsarbete och presenteras för vårdgivaren av verksamhetschefen.

Enhetschefens sammanfattande kommentar

Under läsåret 2022/23 och höstterminen 2023 har det förebyggande och hälsofrämjande arbetet varit fortsatt högt prioriterat för den centrala elevhälsan. Kompetensutveckling har bedrivits för att stärka skolornas kompetens i hälsofrämjande och förebyggande insatser på såväl grupp- som organisationsnivå. Centrala elevhälsan i Täby har bidragit med kunskap och kompetens bland annat genom kompetensspridning om mötesmodellen elevhälsomöte (EHM), utvecklade rutiner för att främja skolnärvaro samt handledning till pedagogisk personal.

Av resultaten på grundskolans elevenkät Våga visa framgår att elevernas upplevda trygghet ligger på en fortsatt hög nivå, mellan 87 och 90 % beroende på årskurs, och i Gymnasieenkäten ligger den på 90 % i årskurs 2 på den kommunala gymnasieskolan. De höga resultaten avseende upplevd trygghet kan bland annat förklaras med att skolorna bedriver ett aktivt arbete mot kränkande behandling.

Uppdrag och organisation

Elevhälsans arbete ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevers lärande, utveckling och hälsa samt samverka med skolans pedagogiska personal i det hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbetet på skolorna. I skollagen (2010:800) 2 kap 25 § anges att elevhälsan består av professionerna skolpsykolog, skolsköterska, skolläkare, skolkurator samt specialpedagog eller speciallärare.

På ett övergripande plan har centrala elevhälsan medverkat till ökad kvalitet inom all skolverksamhet i kommunen gällande krishantering inbegripet beredskap för PDV (Pågående dödligt våld), mottagande till anpassad skola, närvarofrämjande och trygghetsskapande arbete inklusive rapportering till huvudman. Utöver det har enheten erbjudit och genomfört utvecklingsinsatser gällande t.ex. språk- och kunskapsutvecklande arbete på förskolor och grundskolor i kommunen.

I Täby är samtliga av elevhälsans professioner förutom specialpedagog och speciallärare organiserade centralt, men arbetsledd av rektor lokalt på de kommunala skolorna. Centrala elevhälsan har letts av enhetschef. Enheten har även haft en biträdande enhetschef samt en tillförordnad biträdande enhetschef under mars - december 2023. Dessa har haft professionskompetens i form av skolpsykolog samt skolsköterska.

Chefen för centrala elevhälsan tillika verksamhetschef för elevmedicinska insatser, har lett den medicinska ledningsgruppen i månatliga möten. Den medicinska ledningsgruppen bestod under perioden av verksamhetschef, skolläkare, medicinskt ledningsansvarig skolsköterska (MLA) och psykologiskt ledningsansvarig (PLA).

Elevhälsans medicinska insatser (EMI) regleras av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och socialstyrelsens riktlinjer och redovisas i patientsäkerhetsberättelsen. Skolsköterskans uppdrag är att genomföra hälsosamtal i årskurs ett, årskurs fyra samt årskurs åtta i grundskola och i anpassad grundskola. I Täby kommun genomförs ytterligare ett samtal (så kallad hälsocheck) i årskurs sex. Elever i gymnasieskola och i anpassad gymnasieskola erbjuds ett hälsosamtal under skoltiden. Vidare ska skolsköterskan följa upp bevakningar gällande specifika elever, delta i elevhälsoarbetet på skolan och erbjuda enklare sjukvårdsinsatser. En viktig förebyggande insats är vaccinering mot olika sjukdomar utifrån det allmänna vaccinationsprogrammet.

Skolpsykologerna arbetar med insatser som i vissa fall lyder under hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt med arbetsområden utifrån andra rådande styrdokument och lagstiftning, såsom läroplan, skollag och allmänna råd.

Vidare genomför skolpsykologerna bedömningar och remitterar vid behov till andra vårdgivare, exempelvis BUP, logopedmottagning, habiliteringen och första linjens psykiatri. Majoriteten av remisserna under perioden har rört neuropsykiatriska frågeställningar och skett i samarbete med skolläkare i elevhälsan.

Skolpsykologerna i elevhälsan utför psykologutredningar inom kommunal grundskola och anpassad grundskola samt kommunal gymnasieskola och anpassad gymnasieskola i Täby kommun.

Resurser

Den centrala elevhälsan i Täby har bemannats av 10 skolpsykologer, 13 skolkuratorer, 14 skolsköterskor samt 2 skolläkare på deltid. De sistnämnda har tillsammans arbetat en heltidstjänst. Skolpsykologer, skolkuratorer och skolsköterskor har tjänstgjort på kommunens kommunala grundskolor, anpassad grundskola och gymnasium. Vid sidan av dessa professioner har 2 logopedier och 3 utvecklingsledare varit anställda inom enheten.

Skolsköterskornas mottagningar och psykologernas rum på skolorna tillhandahålls av rektor. Den medicinska utrustningen är likvärdig på alla skolmottagningar och ombesörjs av centrala elevhälsan.

Systematiskt kvalitetsarbete

Rektor leder och samordnar elevhälsans insatser på skolan och ansvarar för skolans systematiska kvalitetsarbete där elevhälsans funktioner är delaktiga. Alla elevhälsans funktioner deltar regelbundet i skolornas lokala elevhälsoteam enligt rutin på skolan samt på regelbundna möten avseende elevers hälsa, exempelvis rörande skolfrånvaro. De medverkar även i skolans hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande insatser. Insatserna baseras på skolans analys av behov utifrån underlag som redovisar elevers mående, utveckling och lärande.

Ett exempel på underlag är den webbenkät som elever i årskurs 4 och 8 besvarar inför hälsobesöket hos skolsköterskan. Frågorna handlar om trivsel i skolan, lärande, arbetsmiljö, hälsa och levnadsvanor. Enkätsvaren ligger sedan till grund för det samtal som skolsköterskan har med eleven under hälsobesöket. Enkätsvaren ger också underlag för att identifiera eventuella behov av insatser på grupp- och organisationsnivå i exempelvis klasser, årskurser eller skolan som helhet.

Hälsofrämjande och förebyggande arbete

Det hälsofrämjande basuppdraget

Täbys skolsköterskor arbetar i enlighet med de lagkrav som finns gällande frekvens och omfattning av hälsobesök. I Täby erbjuds alla elever i årskurs 1, 4, 6, 8 och i gymnasieskolans årskurs 1 ett hälsobesök där olika typer av hälsokontroller (t.ex. syn, hörsel, tillväxt och rygg) inkluderas, liksom samtal om mående och skolsituation. I samtalen får eleverna möjlighet att lyfta frågor som är viktiga för dem, de får även tillsammans med skolsköterskan samtala om hälsosamma levnadsvanor för att lägga en god grund för ett gott mående genom livet.

Utöver hälsobesöken erbjuds vaccinationer enligt barnvaccinationsprogrammet. I årskurs 1 erbjuds andra dosen mot mässling, påssjuka och röda hund, i åk 5 erbjuds dos 1 och 2 av vaccinet mot humant papillom virus och i årskurs 8 erbjuds femte och sista dosen av vaccinet mot stelkramp, difteri och kikhosta. Under läsåret 2022/23 erbjöds cirka 2400 elever i Täbys kommunala grundskolor någon typ av hälsobesök hos skolsköterskan och det gavs drygt 2600 doser vaccin.

Främja skolnärvaro

En viktig del i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet är att främja elevers skolnärvaro. Enheten för central elevhälsa bidrar med kunskap och kompetens i närvarofrämjande arbetssätt i syfte att skolorna ska uppmärksamma och agera på elevers frånvaro på ett tidigt stadium, samt få verktyg för att kartlägga behov hos elever och i skolmiljön. Under 2023 påbörjade en arbetsgrupp inom centrala elevhälsan ett nytt arbete med rutiner och stöd till skolor i arbetet med skolnärvaro.

Förebyggande arbete gällande psykisk ohälsa

I linje med Täby kommuns handlingsplan för suicidprevention genomfördes under höstterminen 2022 föreläsningar för pedagogisk personal, skolpsykologer och skolkuratorer för att ge kunskap om hur det går att förekomma, uppmärksamma och ingripa vid oro för suicidrisk. Det handlar bland annat om samtalsmodeller för att kunna hålla trygga samtal med elever om tankar om döden; *Livsviktiga snack* för de yngre åldrarna samt *Stör döden* för de äldre.

Under läsåret 2022/2023 har en fortbildningssatsning riktats mot skolpsykologerna för att stärka deras möjligheter att motverka psykisk ohälsa och främja välmående bland elever. Det innebar att de deltog i en handledarutbildning under hösten och fördjupade sig i pedagogisk psykologi under våren.

Satsningen resulterade i att skolpsykologerna genomförde 43 handledningsinsatser med pedagogisk personal enskilt och i grupp med till exempel arbetslag. Insatserna hade en spridning på alla stadier samt anpassad grundskola med en tydlig övervikt mot låg- och mellanstadieskolor.Handledning hade olika teman varav utmaningar i relationen elev-lärare samt i beteenden på individ- och gruppnivå var mest förekommande. Handledning gavs även kring relationen till vårdnadshavare och elever med inlärningssvårigheter. Drygt hälften av handledningen genomfördes i samarbete mellan skolpsykolog och annan specialistfunktion (logoped, kurator och specialpedagog). Övrig handledning genomförde skolpsykologen på egen hand.

Uppföljning av handledningens effekter kommer att ske under 2024.

Organisera för strategiskt elevhälsoarbete

Centrala elevhälsan, med centralt anställda resurser, har föreläst om och modellerat elevhälsomöte (EHM) som ett verktyg för att genomföra mer hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete på grupp- och organisationsnivå. Under 2023 har flera skolor implementerat EHM eller liknande mötesforum för att organisera för hälsofrämjande och förebyggande arbete. I dessa möten deltar centrala elevhälsans professioner aktivt och fortlöpande för att bidra i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Mottagande i anpassade skolan

Inom den centrala elevhälsan har en mottagningsgrupp samarbetat kring ansökningar till anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola. Gruppen har hanterat under läsåret 2022/23: 18 st elever (varav 5 st omprövningar och 2 st på gymnasienivå) samt under höstterminen 2023: 15 st elever (varav 2 st omprövningar och 1 st på gymnasienivå).

Professionernas fortbildning

Kompetensutveckling sker kontinuerligt utifrån skolans uppdrag och identifierade behov samt de lagar och förordningar som reglerar skolans och elevhälsans verksamhet. För att säkerställa kvaliteten i yrkesutövningen har den centrala elevhälsan haft månatliga möten där medarbetarna träffats professionsvis. I dessa har gemensamma frågor lyfts.

Vidare har extern handledning skett för alla professioner med samma syfte. Exempel på fortbildning som centrala elevhälsans professioner tagit del av under läsåret 2022/23 samt höstterminen 2023:

- Barns sorg, Rädda barnen
- Menskompetens, Föreningen Mensen
- Sekretessutbildning, Staffan Olsson
- Skolsköterskekongress *Varenda en är viktig*, Riksförening för skolsköterskor
- Sund relation till mat, Sockerskolan
- Systematiskt kvalitetsarbete i elevmedicinska uppdraget, Susanne Magnusson
- Psyfos kompetensdagar, Psykologförbundet
- Ung i Roslagen på temat *Ung idag (ht -22)*, *Trygg och säker genom livet (ht-23)*
- PDV - Pågående dödligt våld, Hanna Stenvall Magnusson m.fl.

Nätverksmöten och samverkan

Samverkan är viktigt för att kunna säkerställa att vådrutiner och överenskommelser sker utifrån riktlinjer från SKR och Region Stockholm. Under läsåret har skolsköterskorna, skolläkare och/eller psykologerna haft nätverksmöten med Barnhälsan i Täby, BUP, UMO, Första linjen, mottagande för nyanlända och Ungdomsmottagningen. Samordnande psykolog och samordnande skolsköterska har under läsåret deltagit i nätverksträffar inom Storstockholm utifrån sin yrkesprofession.

Elevhälsan samarbetar med skolpersonal och övriga professioner inom skolans elevhälsoteam kring elever i behov av särskilt stöd. Samverkan har vid behov skett med vårdnadshavare eller god man och andra vårdinstanser och/eller myndigheter.

Enhetschef för centrala elevhälsan har deltagit på BUS-möten (Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd) och på samverkansmöten i arbetsgruppen för främjande och förebyggande insatser för barn och unga i Täby, med målsättningen att minska och förebygga droganvändning bland barn och unga.

Krishantering

Centrala elevhälsans enhetschef och elevhälsans professioner skolpsykolog, skolsköterska och skolkurator ingår i krisgruppen inom verksamhetsområde utbildning i Täby kommun. Samtliga har genomgått utbildningen "Krishantering och psykologisk första hjälp" och stödjer kommunala samt fristående skolor i enhetens lokala krishantering i händelse av en kris. Tre personer ur centrala elevhälsan ingår även i kommunens POSOM-organisation (psykiskt och socialt omhändertagande vid allvarlig händelse), en krisstödsfunktion som socialnämnden ansvarar för.

Framåtsyftande arbete 2024

Centrala elevhälsan ska fortsätta utveckla god praxis och effektiva dokumentationsrutiner som gör att journalföringssystemet används på ett patientsäkert sätt med bästa möjliga nytta för elevhälsoarbetet i praktiken. Med samma ansats kommer arbeta med att utveckla säkerhetskulturen inom elevhälsans medicinska insats att fortsätta.

Under 2024 ska samverkan ses över för att säkerställa att den sker adekvat vad gäller forum och former samt har en tydlig målsättning och syftar till att nå konkreta positiva resultat. Det inkluderar även former för samverkan med verksamhetsområde kultur

och fritid, utifrån att flera gemensamma aspekter sammanfaller i verksamheternas främjande och förebyggande arbete angående barns och ungas hälsa.

Slutligen ska en verksamhetsövergripande handbok för elevhälsa tas fram under 2024.